

ΦΕΡΓΑΡΙ - ΝΕΙΟΤΗ

Μαγεία χύνει ἄφθονη, σκορπῇ περίσσεια χάρι
 ὅτῃ φῶσι τὸ ὀλόρωτο, καμαρωτὸ φεργάρι
 Κι' ἄν' ἔξαφρα ἡ ἀχτῆρες τὸν ὀλόγωνα χαθοῦνε
 καρδιὰς μὴν ἀπελπίζεσθε, γιὰτὶ θὰ ξαναρθοῦνε.

Μὰ λάμψι καὶ ἡ νεότη μας στὸ βίο μας σκορπίζει,
 μ' ἐλπίδες χρυσοφτέρυγες τὰ στήθη μας γεμίζει·
 Μὰ ὅταν μ' ἕνα φῶσημα τὸ φῶς ὁ χρόνος σβέσῃ
 κανένας δὲν εὐρίσκεται τὴ νεότη τ' ἀναστήσῃ.

(Μίμησις)

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Εἶναι ἤδη πλέον ἢ 30 ἔτη. Μία ὀλόκληρος ἀνθρωπίνη ηλικία. Καὶ ἔμως τόσον ζωηρὰ εἶναι ἡ ἀνάμνησις ἡμέρας τινὸς, ἀνηκούστης εἰς τὸν κύκλον τῶν Χριστουγέννων, τοσοῦτον ἐναργὲς εἰς τὴν μνήμην μου ἡ εἰκὼν αὐτῆς, ὥστε νομίζω ὅτι μὲ χωρίζει πολὺ βραχὺ χρονικὸν διάστημα. Οὕτω, φαίνεται, ἐκμηδενίζονται αἱ χρονικαὶ ἀποστάσεις ἐν τῷ ἀπεράντῳ τῆς μνήμης σταδίῳ.

Ἦτο ἡμέρᾳ Σάββατον 23 Δεκεμβρίου, ἡμέρᾳ, ἣτις παρ' ὅλον τὸ κέντρον τοῦ χειμῶνος καὶ τὴν προηγηθεῖσαν 10ήμερον πολυομβρίαν, ἦτο λαμπρὰ καὶ ἀνέμφελος, ζωογονήσασα ἀρκούντως τὴν φύσιν διὰ τῶν θερμαντικῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων. Ἐνεκα δὲ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς προσεγγίσεως τῶν Χριστουγέννων δὲν μετέδην εἰς τὸ σχολεῖον χάριν οἰκιακῶν ἐργασιῶν καὶ ἰδιαιτέρας προπαρασκευῆς διὰ τὰ Κάλανδα τῆς ἐπομένης. Ἀντιθέτως πρὸς ἐμὲ οἱ χωρικοὶ τοῦ Δήμου Κερκαμείων ἀπὸ βαιθείας νυκτὸς διήρχοντο μεταβαλίνοντες εἰς Χανία ἀγοραπωλησίας χάριν καὶ ἐφοδιάσεως τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν προσεγγίζουσαν μεγάλην ἐορτήν. Ἐβλεπον δὲ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τοὺς χωρικοὺς ἐπανερχομένους ἐκ Χανίων καθ' ὁμάδας (διότι ἡ πατρικὴ οἰκία εἶναι παρόδιος) καὶ συζητοῦντας περὶ τῆς ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως τῶν διαφόρων εἰδῶν ἅτινα ἔφερον μεθ' ἐχυτῶν. Κτὰ τὴν μικρὰν ἐκείνην ἡλικίαν αἱ παρμόναι τῶν μεγάλων ἐορτῶν αἱ προηγούμεναι αὐτῶν ἡμέραι φαίνονται πολὺ μεγάλαι, διότι ἡ ἀγωνιώδης προσδοκία θύρων ἢ ἐλευθερίας πρὸς παιδιάν,

ἐμεγέθυνεν καὶ μεγεθύνει, ὥς εἰκός, τὸ παρεμπύπτον βραχὺ διάστημα.

Ἡ ἡμέρα λοιπὸν ἐκείνη μοὶ ἐφάνη πέραν τοῦ δέοντος μεγάλη καὶ μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν εἶδον τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου βραδέως νὰ κατέρχεται ὀπισθεν τῆς βουνοσειρᾶς ἣτις ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον φυσικὸν τείχοςμα ὅπερ περιστέφει ἐκ Νότου τὴν ἐπιμήκη τῶν Χανίων πεδιάδα. Ἡ πεδιάς αὕτη κατάφυτος ἀπὸ ἐλαίας καὶ διάφορα ἐσπεριδοειδῆ δένδρα, ἀποτελεῖ ἐν ὧμέγα πεπλατυσμένον, οὗ τὸ ἀνοίγημα εἶνε τὸ ἐλαφρὸν ὕψωμα, ὅπερ περισφίγγει τὴν πόλιν Χανίων. Ἡ πεδιάς αὕτη καταθωμένη ἐξ ὕψηλόν μέρους φαίνεται γραφικωτάτη. Διότι καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν αὐτῆς, τὴν σκιάχρουν, ὕψονται διάφοροι ἐπαύλεις πλουσιῶν ὀθωμανῶν καὶ τὰ νότια κράσπεδα αὐτῆς συνωκισμένα ὑπὸ διαφόρων κωμῶν, ἐναῖς ἐξέχει λόγῳ θεᾶς καὶ μαγευτικῆς τοποθεσίας τὸ Νεροκούρου, παρέχουσιν εὐάρεστον ποικιλίαν εἰς τὸ ὄμμα τοῦ παρατηρητοῦ καὶ γλυκυθύμως καθηδύνουσι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ εὐφρόδουνον συναίσθημα ἐμποιοῦσι. Τὸ χωρίον τοῦτο κείμενον ἐπὶ τῶν προπόδων τῆς βουνοσειρᾶς τῶν Κεραμειῶν, φαίνεται μακρόθεν κλιμακοειδῶς ἀνερχόμενον καὶ ἀποτελοῦν λευκοπάρυρον ποδῶνα τῶν κλιτῶν αὐτῆς. Διότι οἱ κάτοικοι τούτου, ὄντες πάντες σχεδὸν κτίσται, κέκηνται μικροὺς μὲν ἀλλὰ κομψοὺς οἰκίσκους, ὧν ἡ λευκότης ποιεῖται ἀντίθεσιν πρὸς τὸ σκοτεινόχρουν ἔδαφος τοῦ περιβάλλοντος χώρου. Ρύακες πολυτίδακες καὶ βαιθεῖς διασχιζουσιν αὐτὸ εἰς τρεῖς συνοικίας, ὧν ἡ πρὸς ἀνατολὰς ἐντὸς κλιτῶς κειμένη κατωκεῖτο καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ Χριστιανῶν τότε. Διότι σήμερον μέλις αἱ λοιπαὶ συνοικίαι ἀριθμοῦσι 4 οἰκογενεῖας ὀθωμανικῆς, (καὶ ταύτας εἰς ἀπόστασιν 50 λεπτῶν ἐκ Χανίων), ἐνθ' ἐπὶ τῆς τουρκικῆς δυναστείας κατήκουον ἐκεῖ πλέον ἢ 60.

Ὁ ἔσπερινός ἤδη εἶχε σημάνη καὶ αἱ συλλογεῖς

τῶν ἐλαίων ἐπανήρχοντο κατάκοποι ἐκ τῆς ἡμερησίας ἐργασίας. Καί ἄλλαι μὲν τούτων ἔφερον ἐπ' ὧμου τὸν κάλαθον πλήρη ἐλαίων, ἄλλαι ἐκόμιζον χόρτα πρὸς παρασκευὴν δείπνου καὶ ἄλλαι ἡσάν κατὰφορτοὶ ἐκ ξυλείας κοπέσης ἐκ τῶν ξηρῶν κλάδων τῶν ἐλαίων.

Καθήμενος ἐν τῇ παροδίῳ παντοπωλείῳ (ὡς τὸ καλέσωμεν οὕτω), ὅπερ εἶχομεν, ἐδεχόμην τὰς προσφωνήσεις «ὦρα καλὴ» ἢ «πολλὰ τὰ ἐτή» τῶν διαβατῶν. Ἡ μακαρίτης μήτηρ μου ἀσχολουμένη εἰς τὸ μαγειρεῖον εἶχεν ἐξέλθῃ ἵνα ζητήσῃ τι ἐκ τοῦ παντοπωλείου, ἀλλὰ δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς τι. Τὸ παντοπωλεῖον τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ σκιαγραφῇσω ἵνα ὁ ἀναγνώστης σχηματίσῃ ἰδέαν, ἔστω καὶ ἀτελεῖ, περὶ τῶν ἐν τοῖς πλείστοις χωρίοις τῆς Κρήτης εὕρισκομένων καὶ λειτουργούντων μαγαζείων.

Τὸ πατρικὸν μαγαζεῖον τὸ ἐμπόρευμα πολὺ ἀμφιβάλλω, ἂν ᾗξειεν ἐν ὄλῳ 40 φράγκα. Καὶ ἰδοὺ κατὰ προσέγγισιν τὰ ἐφόδια αὐτοῦ, ὅπερ ἦτο τρισύνθετον, οἶνο-πωλεῖον, καφφενεῖον καὶ παντοπωλεῖον. Τέσσαρες ἕως πέντε ναργιλέδες, ὧν τὸ ὕδωρ, ἐκτὸς ἐνδὸς, ἡλλάσσεται ἑκάστον Σάββατον, ἐν κυλικεῖον ἐφ' οὗ ἐστηρίζοντο ὑπερηφάνως 4—5 λευκαὶ φιάλαι, ὧν ἡ μὲν μία περιεῖχεν οἶνον πνευμα, οὗ ἐν ποτήριον μικρὸν ἡδύνατο νὰ καυτηριάσῃ καὶ τὸν μάλλον παχύδερμον στόμαχον, ὅστις νὰ μὴ ἀνῆκεν εἰς χωρικόν. Ἡ ἄλλη περιεῖχε ρούμιον, οὗ ἡ ποιότης κατ' ὅκλιν ἐτιμᾶτο 3 γρόσια. Ἡ ἄλλη περιεῖχε λεμονάδα, ἥτις ἡρίθμει ἡλικίαν, ὅσον ἴσως καὶ ὁ ὄνος, ὅστις ἐκόμιζε τὰ εἶδη ταῦτα ἐκ Χανίων. Ἡ γείτων αὐτῆς περιεῖχεν ὕδωρ χρωματισμένον πρὸς ποικιλίαν καὶ παρ' αὐτὴν ἴσταντο δύο κεναί, αἵτινες ἐπληροῦντο ἑκάστοτε οἶνου, δόσκις οἱ πελάται καθ' ἑορτὴν ἐφοίτων πρὸς πόσιν. Ταύτας τὰς φιάλας ἡκολούθουν πιστοὶ στρατιῶται 8—10 μικρὰ ποτήρια καὶ ἡμίσεια δωδεκάς μεγάλα. Δίσκος ἀνακεκλιμένος ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ σειρά 6 κυαθίσκων καφὲ ἀνηρητημένων ἐκ τοῦ κυλικεῖου ἀπέτελει τὸν πρόσθετον διάκοσμον καὶ πλοῦτον αὐτοῦ. Εἰς τὸ βάθος ἡ καπνοδόχος ἐκοσμεῖτο ὑπὸ δύο προχῶν διαφόρου μεγέθους καὶ μιᾶς ἐκ λευκοσιδήρου χύτρας πρὸς θέρμανσιν ὕδατος. Παρ' αὐτῇ ἐκρέματο εἰς ὀρμαθὸς κουλούργια σησαμώδη, ὧν ἡ σκληρότης παρεβάλλετο πολλάκις πρὸς τὰ σκληρότερα δίπυρα καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐπιφάνεια ἐκαλύπτετο στιγματοειδῶς ὑπὸ ἀρκετῶν λιπασμένων μυιοχοδικῶν. Δύο βαρέλια οἶνου, ἐξ ὧν τὸ ἐν διπλάσιον τοῦ ἑτέρου, χωροῦντα ἐν ὄλῳ ἕως 100 ὀκάδας ποτοῦ. 6—8 καθίσματα, δύο σοφάδες ἐπὶ τοῦ ἐνδὸς τῶν ὁποίων πολλάκις ὑπῆρχον 3—4 φορμοὶ περιέχοντες ὄρουζαν, κριθήν, φασηόλους, κυάμους καὶ ἐρεβίνθους, ὧν συνήθως προελαμβάνετο ἡ πώλησις. Διότι ἑκάστος τῆς ἀδελφότητος ἐκ τριῶν ἀξιούτων μελῶν ἀπαρτιζομένης ἐφιλοτιμείτο καθ' ἑσπέραν ἐν τῇ σποδῇ νὰ μεταβάλλῃ τινάξεις ἀστραγάλους. Ἐκτὸς πάντων τούτων ὑπῆρχον καὶ αἱ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἐποχὴν θύρσαι ταριχευμεναι. Αὕτη ἦτο ἡ πληρεστέρα ἐφοδίασις ὧν εἶδὲ ποτε κατηρτισμένον ἑαυτὸ ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ τῷ ἡμέτερον μαγαζεῖον. Ἐλησιμόνησα νὰ προσθέσω ὀλίγον καφὲ καὶ ζάχαρι, ὅπερ ὑφίστατο πολλάκις ἐναγλητικὰς ἐπιθέσεις

ἐκ μέρους ἐμοῦ, ἂν μάλιστα ἐτύγχανε περιέχον βώλους τινάς.

Ἐνθ' δὲ ἐκαθήμεν ἐξωθεν τοῦ ἐν λόγῳ μαγαζεῖου καὶ ἡ μήτηρ μου ἐξήρχετο ἐξ αὐτοῦ ἰδοὺ γέρων ἐπαίτης καλῆς περὶ τῆς ἡμᾶς καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν μητέρα μου ἐρωτᾷ ἂν ἔχωμεν κατάλυμα ὅπως διέλθῃ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, ἥτις ἤρξατο νὰ συνοφρυῶται. Ἡ μήτηρ μου ἀπήντησεν ἀποφατικῶς. Ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸ μετόχιον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ὅπερ ἔκειτο κατωθεν καὶ εἰς ἀπόστασιν 500 μέτρων ἀπὸ τῆς μητρικῆς οἰκίας καὶ ἀνεχώρησεν. Ὁ γέρων ἐπαίτης ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ οἰκίσκου ἐνόησεν ὅτι ἦτο μαγαζεῖον καὶ ἀποταθεὶς πρὸς ἐμὲ ἐζήτησεν 100 δράμια κρασί. Ἐπλήρωσα ποτήριον τῶν 100 δραμίων καὶ ἔσπευσα νὰ τὸ προσφέρω εἰς τὸν γέροντα ἐπαίτην, οὗ ἡ κυρότης τοῦ σώματος καὶ τὸ πολὺν γένειον ἐνεποίησαν εἰς ἐμὲ μῖγμα δυσεξηγήτου ἐντυπώσεως. Νομίζω ὅτι παρίσταται ἀκόμη ἐνώπιόν μου τείνων διὰ τῆς τρεμύσεως χειρὸς τοῦ νὰ παραλάβῃ τὸ πλήρες οἶνου ποτήριον. Τὸ ποτήριον τοῦτο ἅμα λαβὼν ἐρρόφησεν οὕτω ταχέως καὶ ἀπνευστί ὥστε μετὰ τὴν πόσιν εἶδον αὐτὸν νὰ ἀναμετρῇ δυσπίστως διὰ τοῦ βλέμματός. Ἐνόησα ἐκ τῆς διασκοπήσεως ταύτης ὅτι ὁ γέρων δὲν ἠρκεσθῇ εἰς τὸ ποσὸν καὶ ὅτι ἐθεώρει αὐτὸ ἐλλιπές διὰ τῇ προέτεινα, ἐὰν ἤθελεν ἀκόμη νὰ πῇ ὀλίγον χωρὶς νὰ πληρώσῃ αὐτό. Ἐκείνου δὲ κατανεύσαντος μετ' εὐχαριστήσεως ἔσπευσα καὶ τῷ ἐνεχεῖρισα ἕτερον ποτήριον σχεδὸν πλήρες περισκοπῶν μετὰ δέους τὰ περὶ ἵνα μὴ ὁ πατήρ μου μὲ ἴδῃ. Καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο ροφήσας μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχαριστήσεως ὁ γέρων μὲ ἠρώτησεν ἂν ὑπάρχῃ τι πρὸς πώλησιν, παρακολουθῶν με ἅμα καὶ εἰσελθὼν ἐντὸς τοῦ μαγαζεῖου.

Εἰσελθὼν μοὶ ἐπλήρωσε τὸ κρασί καὶ ἡγόρασεν ἐν ψωμίον καὶ μίαν θρίσσαν, πρᾶγμα ὅπερ δὲν μοι ἔκαμεν ἀγαθὴν ἐντύπωσιν. Διότι ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἶπον αὐτῷ ὅτι τώρα δὲν τρώγουν φρίσσας· ἐκεῖνος δὲ μοὶ ἀπήντησεν ἀποστολικῶς: «ἀσθενὴς καὶ ὁδοιπόρος, παιδί μου, ἀμαρτάνει οὐκ ἔχει». Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἐπαίτου ἔσπευσα ν' ἀνακοινώσω τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν μητέρα μου, ἡ ὁποία μετ' ἀποτροπιασμοῦ ἤκουσε τοῦτο.

Εἶχε πλέον βραδυάσῃ καὶ ἡμεῖς μετὰ τὸ δείπνον ἐν τῇ μέσῃ τῆς οἰκίας καθήμενοι περὶ πυραύνου ἐθερμαινόμεθα ὑπὸ τὴν μητρικὴν ἐπίβλεψιν. Ἐν τούτῳ τῇ μετὰ ξὺν κρούεται ἡ θύρα καὶ εἰσέρχεται γειτόνισσα, ἥτις ἐδήλωσεν ὅτι ἠρότεο ἵνα τῇ γράψω συγχωροχάρτιον, διότι εἶχεν ἀπολέσει ὅπερ ἄλλοτε ὁ πατήρ μου τῇ εἶχε γράψῃ. Ἐγὼ μετὰ προθυμίας ἐξετέλεσα τὴν ἐπιθυμίαν τῆς πάραυτα. Ἡ μήτηρ μου ἐτοιμάζουσα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸν καφέν τῆς προσεκάλεσε νὰ καθίσῃ ὀλίγον διὰ νὰ συμμετάσχῃ αὐτοῦ. Καὶ τούτου γενομένου ἤρξατο ἡ γειτόνισσα νὰ διηγῇται ὅτι ἦτο ἐξηντηλημένη ἐκ τῶν κόπων τῆς ἡμέρας, διότι εἶχεν ἐκθλίψῃ τὰς ἐλαίας αὐτῆς καὶ μάλιστα δὲν ἔμενεν εὐχαριστιμένη, ἐπεὶ δὲν ἀπέδωκεν ποσότητα πολλὴν ἐλαίου. Προσέθηκε μάλιστα ὅτι καθ' ἣν ὥραν ἐμέτρετο τὸ λάδι αὐτῆς, ἕνας γεροκόλασμένος ζητιάνος κρατῶν πινάκιον περιέχον φρίσσας ἐζήτησεν ἔλαιον. Καὶ δὲν

ἐδάσταξα, κερά Κατερίνη μου, λέγει, καί τοῦ εἶπα: «καλότυχε, δὲν ἔμπορούσες νὰ βαστήξεις μιὰ μέρα ἀκόμη. Μεθαύριον ἔχομε Χριστούγεννα καὶ σὺ τῶρες τῶρα φρίσσες. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς δὲν θὰ μᾶς πᾶει καλά. Ἡ κυρά Γιάνναινα (οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ γειτόνισσα) ἀντὶ πάσης ἄλλης δικαιολογίας προσέθηκεν ὅτι ἤκουσε παρὰ τοῦ ζητιάνου τὸ αὐτὸ ρητόν, τὸ ὁποῖον ὁ ἐπαίτης ἀπέτεινε καὶ εἰς ἐμέ. Ἡ κυρά Γιάνναινα εὐλαδῆς γυνὴ ὑπὸ τύπους θρησκευτικῶν φαινομένων, ἐνίστειεν αὐστηρῶς, ἀλλὰ δὲν ἐδίσταζε νὰ κακολογήσῃ τὴν γειτονιὰν περιώνυμος διὰ τὴν γλῶσσάν της οὕτα. Στρεφόμενη δὲ πρὸς ἡμᾶς εἶπεν· «ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας μας, παιδιά, θὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος· νὰ δῆτε θὰ γίνῃ κανένα κακὸ μ' αὐτὸ τὸ βρωμοζητιάνο, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐμαγάρισε τὸ μοναστήρι (ἐρρύπανε). Ὅλος ὁ κόσμος ἐκεῖ 'στὸ μοναστήρι τὸν ἐσυχάθηκε νὰ τῶν ἀπόψε φρίσσα σὰν τοῦρκος. Καὶ διακίψασα πᾶσαν ἐμιλίαν, διότι εἶχεν ἤδη πῆγ τὸν καφέν της, ἡγέρθη ἀποτόμως καὶ καληνυχτίσασα ἡμᾶς ἀνεχώρησε.

Μόλις εἶχεν ἀναχωρήσῃ καὶ ραγδαία βροχὴ ἐπαναλαμβάνεται οὕτως, ὥστε θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἦνοιξαν οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ διὰ νὰ συνεχίσωσι τὸ διὰ μιᾶς μόνης ἡμέρας διακοπὴν ἔργον αὐτῶν. Μετὰ τινὰ ὥραν πάντες μετέβημεν καὶ κατεκλίθημεν λαμβάνοντες τὸ θεῖον τοῦ ὕπνου δῶρον. Ὁ ἐωθινὸς κῶδων ἐξήγειρεν ἐκ τῆς κλίνης τὴν ἀγαθὴν μητέρα, ἥτις ἐλθούσα πρὸς ἡμᾶς, παρώτρυνε νὰ ἐγερθῶμεν ἵνα μεταβῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διότι ἡ καμπάνα πρὸ μιᾶς ὥρας εἶχε σημάνη. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν ἀκούεται βαρεῖα καὶ πένθιμος κωδωνοκρουσία. Ἐκείποις, παιδιά μου, ἀπέθανε, λέγει ἡ μήτηρ μου, καὶ φοβοῦμαι πῶς εἶνε ἡ κοιμητῆρά μου, ἡ ὁποία ἦτο ἄρρωστη. Καὶ μὲν! καὶ δὲν ἐπῆγα νὰ τὴν δω!

Ἐκρούε δὲ πενθίμως λίαν πρῶτ' ὁ κῶδων, ἐπεὶ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν συνήθειαν, ἔταν ὑπάρχη νεκρὸς ἐν τινὶ κώμῃ, οἱ ἄνθρωποι ἐκ λόγων προληπτικῶν ἅμα δὲ καὶ φιλανθρωπικῶν δὲν πρέπει νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰς ἐργασίας των, ἵνα παραστῶσιν εἰς τὴν κηδεῖαν καὶ προπέμψωσι τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν εἰς τὴν μονὴν αὐτοῦ τὴν αἰωνίαν. Μετ' ὀλίγον δρομαία σχεδὸν καὶ πνευστίωσα καταφθάνει ἡ κερά Γιάνναινα καὶ ἀναγγέλλει εἰς ἡμᾶς μετὰ ταλανίζουσας φωνῆς τὸν θάνατον τοῦ γέροντος ἐπαίτου· καὶ ἰδοὺ πῶς οὗτος συνέδη.

Μεταθὰς εἰς τὸ μετόχι ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου, ὅστις ὑπέδειξεν εἰς αὐτὸν τόπον καταφυγίου τὸ συνεχόμενον μετὰ τοῦ σταύλου ἀχυρόσπητον, διὰ τὸν ὄνον δὲ αὐτοῦ τὸν σταύλον. Ἄλλ' ὁ γέρων μετὰ τὸ δεῖπνον αὐτοῦ ἀντὶ νὰ κοιμηθῇ ἐντὸς τοῦ ἀχυροσπήτου ἐκοιμήθη παρὰ τὴν θύραν αὐτοῦ ὅπου ἐλασιτριζὸς τις συνήθως ἀνεπαύετο. Ἐκεῖ που προσέδεσε καὶ τὸν ὄνον αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ σταύλος ἦτο παλαιὸς ἢ δὲ ὀρφὴ αὐτοῦ σεσαθρωμένη καὶ ἕνεκα τῆς προηγηθείσης πολυήμερου βροχῆς εἶχεν ἐπιδαρυνθῇ ἐκ τῆς ὑγρασίας. Διὸ ὀλίγον μετὰ τὸ μεσονύκτιον τρομερὸς κρότος ἤκούσθη. Οἱ ἐργάται, οἵτινες ἕνεκα τῆς ἐπομένης ἡμέρας εἰργάζοντο πάντες ἀνεξαιρέτως ἐν τῇ ἐλασιτριβῇ, ἔσπευσαν πάραυτα πρὸς τὸ μέρος

τοῦ σταύλου, ἔθεν ἡκούσθη ὁ κτύπος. Εἰσελθόντες εἰς αὐτὸν παρατηροῦσιν ὅγκον χύματος μετὰ δοκῶν ἀναμιγνυμένων παρὰ τὸν ὄνον τοῦ ἐπαίτου, ὅστις οὐδὲν εἶχε πάθῃ. Ταυτοχρόνως δὲ ὑπόκωφος μυγμὸς ἤκούσθη κάτωθεν τοῦ χύματος. Πάραυτα ἐνόησαν τί συνέβαινε καὶ ἡ σκαπάνη ἤρξατο τοῦ ἔργου. Δὲν ἐδράδυνε δὲ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν δυστυχῆ ἐπαίτην, ἤδη τὰ λοιπὰ πνέοντα καὶ οὐδὲν δυνάμενον νὰ ἀρθρῶσι, ὅστις μετὰ τινὰ λεπτὰ ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν.

Εὐθὺς ὡς παρὰ τῆς κερά Γιάνναινας ἐμαθὸν τὸ συμβὰν ἔσπευσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἵνα διεξοδικῶς ἀκούσω τὰ κατὰ τὸν αἰφνίδιον θάνατον τοῦ γέροντος ἐπαίτου. Διότι ἡ κερά γειτόνισσα δὲν ἐδίσταζε νὰ ἀνομολογήσῃ μετὰ τινος οἴκτου ὅτι ἡ θεὰ δικαιοσύνη ἐτιμώρησε τὸν ἑναγῆ, ὅστις ἐμόλυνε τὴν ἱερὴν περιβολὸν δι' ἀπηγορευμένου φαγητοῦ. Ὅτε μετέβην ἐπὶ τόπου καὶ εἶδον τὸν δυστυχῆ ἐπαίτην νεκρὸν τοσοῦτον συνεκινήθη, ὥστε μικροῦ δεῖν ἐκκλιν, ἂν δὲν ἀπεσυρόμην ἐκ τῆς λυπηρᾶς ἐκείνης θέας.

Ἡσθάνθη ἔμως ταυτοχρόνως καὶ ἀνακούφισιν μεγίστην ἐπεὶ ἀνελογίζομην ὅτι τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ γέροντος ἐγλύκανα δι' ἐλαχίστης προσφοράς, ἥτις ἀνεξωγόνησε τὰ πεπονημένα αὐτοῦ μέλη. Ἐξ ἄλλου ἀόριστόν τι αἰσθημα εὐχαριστήσεως μὲ κατεῖχεν ἐπεὶ δὲν ἀφῆκα αὐτὸν τὴν προτεραίαν νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ μαγαζείου δυσηρεστημένος, οὐδὲ νὰ θεωρήσῃ ὅτι ἐξεμεταλλεύθη αὐτὸν ὡς καὶ τὴν λοιπὴν πελατεῖαν, ἣν ἔσχον τὴν τιμὴν ποτε νὰ περιποιηθῶ. Ἀλλὰ παρ' ὅλα ταῦτα ἀπεσύρθη μετὰ τινος βαρυθυμίας ἀνελογίζομενος τὴν ἀνθρωπίνην τύχην, ἂν καὶ ἡ ἡλικία μου δὲν ἐπέτρεπε φιλοσοφικὰς σκέψεις. Καὶ ἡ βαρυθυμία αὕτη ἐγένετο αἰτία ὥστε καλούμενος τὴν ἐσπέραν ἵνα μετὰσχω εἰς τὰ Κάλανδα, ἡγνήθην προφασισθεὶς ἀδιαθεσίαν.

II. ΜΑΝΤΑΔΑΚΗΣ

MAXIME GORKY

(μετάφρασις Κ. Χ. Π.)

ΠΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Εμπρὸς εἰς τὸ αὐστηρὸν πρόσωπον τῆς Ζωῆς ἐστέκοντο δύο ἄνθρωποι, καὶ οἱ δύο δυσχερῶς μένοι μαζῇ της.

— Τί περιμένετε ἀπὸ ἐμέ; τοὺς ἠρώτησεν ἐκείνη.

Μὲ κουρασμένη φωνή ὁ εἰς ἀπὸ τοὺς δύο ἀπῆγγε:

— Ἐχω ἀγανακτήσῃ ἀπὸ τὴν σκληρότητα τῶν ἀντιφάσεών σου· τὸ λογικόν μου μὲ ἔλας του τὰς προπαθείας εἶνε ἀνίκανον νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἐννοίαν τῆς ὑπάρξεως καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐμπρὸς σὲ σὲ εἶνε γεμάτη